

С.Ф. Легенчук, д.е.н., проф.
І.М. Вигівська, к.е.н., доц.
Г.Ю. Хоменко, к.е.н., доц.

Державний університет «Житомирська політехніка»

Модель оптимізації ризиків благодійної діяльності соціально відповідального бізнесу в умовах гібридної війни

Бізнес у конфліктний час, зумовлений проявами гібридної війни, значно впливає на вирішення питання миру. Це ґрунтується на зацікавленості бізнес-одиниць у продовженні здійснення господарської діяльності та отриманні прибутків, розвитку компанії, впровадженні інновацій та можливості інвестування. Невід'ємною частиною такого бізнесу в умовах гібридної війни є його соціальна відповідальність, зокрема можливість здійснення благодійної діяльності.

У статті досліджено питання ідентифікації ризиків, які зумовлює явище гібридної війни (ризик військових дій, політичний, інформаційний, соціальний, бюджетний, інфляційний, економічний, релігійний та гуманітарний ризики), а також ідентифікації ризиків діяльності суб'єктів господарювання у конфліктні часи (репутаційний, стратегічний, інформаційний, територіальний, часовий, майновий, інфляційний, інвестиційний, моральний, юридичний, соціальний, ризик зниження прибутковості, неплатоспроможності, погіршення фінансової стійкості, політичний, ризик військових дій, кліматичний, кадровий, виробничий, логістичний, ризик ІТ, технічний, волатильності світових цін, зміни цін на газ, паливо, енергоносії, кредитний, ліквідності, зміни відсоткових ставок, валютний, екологічний, ризик невдачі розширення бізнесу, суспільний ризик (муніципальний), ризик корупції). Встановлено їх вплив на підприємство.

У контексті благодійної діяльності компаній в умовах гібридної війни запропоновано модель оптимізації ризиків, яка базується на моделі факторного аналізу. Встановлено, як ризики діяльності соціально відповідального бізнесу через зміни бюджету благодійної діяльності впливають на розмір фінансового забезпечення такої діяльності та на можливість її здійснення в цілому.

Ключові слова: бухгалтерський облік; ризик; модель оптимізації ризиків; благодійна діяльність; соціальна відповідальність бізнесу; гібридна війна.

Постановка проблеми. Нестабільність економіки країни, географічна нецілісність територій України, наявність тимчасово окупованих територій в державі, проведення антитерористичної операції та багато інших чинників формують сучасну реальність нашої Вітчизни. Всі перераховані явища та фактори є наслідками так званої гібридної війни, яка проявляється через застосування агресором мілітарних, квазімілітарних, дипломатичних, інформаційних та економічних заходів для досягнення власних політичних цілей, відмінних від інтересів країни, на яку спрямовані такі заходи. Гібридна війна, як і будь-яке явище з невизначеним характером, провокує низку ризиків, які за умови настання можуть спровокувати досить негативні наслідки для суспільства та країни в цілому. Тому доречною є ідентифікація ризиків такої війни з їх імовірними наслідками для бізнесу, а також для можливості здійснення соціально відповідальними компаніями благодійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Протягом останніх років посилену увагу питанням філантропії та соціальної відповідальності бізнесу в умовах гібридної війни та ризиків приділяли такі науковці, як О.О. Григоревська, Д.М. Захаров, І.В. Жиглей, С.Ф. Легенчук, О.Б. Сивак, Г.Ю. Хоменко. Проблема оптимізації ризиків господарської діяльності підприємств у контексті управління займалися В.М. Глібчук [1], А.М. Опаленко [2], О.О. Примостка [3], І.В. Рішняк [4]. Однак питанню оптимізації ризиків благодійної діяльності підприємств в умовах гібридної війни не приділено необхідної уваги, що зумовлює вибір напрямку нашого дослідження.

Метою дослідження є ідентифікація ризиків соціально відповідального бізнесу, встановлення їх впливу на благодійну діяльність компаній та пошук напрямів оптимізації таких ризиків.

Викладення основного матеріалу. Дії агресора через засоби гібридної війни беззаперечно негативно впливають на соціально-економічний розвиток нашої країни. В умовах гібридної війни та військового конфлікту мало захищені верстви населення держави відчувають тиск. Це зумовлює актуалізацію питання соціальної відповідальності бізнесу задля підвищення добробуту суспільства, зупинення негативних демографічних процесів, створення сприятливих умов ведення господарських відносин тощо.

Гібридна війна як суспільне явище проектується на мілітарну, політичну, економічну, соціальну, гуманітарну та інформаційну сфери. Відповідно до виявлених напрямів проведення заходів гібридної війни авторами визначено ризики цього явища (рис. 1). Кожен ідентифікований ризик в умовах гібридної

війни може трактуватися як ризик небезпеки (економічної, гуманітарної, інформаційної тощо), однак розуміння того чи іншого ризику від цього не змінюється. Поряд з цим, постає необхідність ідентифікації господарських ризиків, характерних саме сфері бізнесу, що здійснюється в умовах гібридної війни, та окреслення їх наслідків і можливих шляхів оптимізації.

РИЗИКИ, ЗУМОВЛЕНІ ГІБРИДНОЮ ВІЙНОЮ	
Ризик військових дій	активізація мілітарних заходів (АТО, ін.), посилення призовів до лав української армії, проведення додаткового навчання новобранців та офіцерського складу тощо, що в сукупності викликає додаткові витрати та збільшення витратної частини бюджету країни на військове спрямування
Політичний ризик	зміна державної політики, неефективна діюча політика, одночасне існування в державі різних (кардинально відмінних) політичних течій, створення провокацій тощо, що спричиняє нестабільну ситуацію в державі, послаблює інвестиційний клімат, репутації країни на світовій арені та інше
Інформаційний ризик	викривлення реальності подій (за напрямками діяльності держави) через засоби масової інформації, що призводить до порушення конституційних прав, демократичної концепції, а також сприйняття такої інформації як достовірної і такої, яка безпосередньо впливає на свідомість населення країни
Соціальний ризик	ймовірність недостатнього соціального забезпечення та соціальних гарантій населення, низька соціальна відповідальність бізнесу, соціальна незахищеність пільгових категорій населення – учасників бойових дій, членів їх сімей тощо
Бюджетний ризик	невизначеність перерозподілу створеного продукту та ймовірність виникнення суперечностей і конфліктів, зумовлених множинністю цілей окремих суб'єктів. Цей ризик характеризується можливими грошовими втратами у процесі реалізації бюджетної політики держави
Інфляційний ризик	знецінення грошових доходів (прибутку, капіталу) з позиції реальної купівельної спроможності, що, як наслідок, призводить до погіршення інвестиційного клімату, збідніння населення держави, дефіцит бюджету тощо
Економічний ризик	невизначеність економічних процесів та відносин у державі під час дій агресора (заходи різного прояву), виникнення збитків або недоотримання прибутку на відміну від очікуваних результатів
Релігійний ризик	ймовірність виникнення територіальних суперечностей населення країни щодо конфесій, релігійних обрядів, підпорядкованості храмів невизнаним державою патріархатам тощо
Гуманітарний ризик	недостатні обсяги гуманітарної допомоги, її незадекларованість, невинуватеність та протизаконність, низький рівень філантропії населення в країні та благодійної допомоги бізнес-структур

Рис. 1. Ризики, зумовлені явищем гібридної війни (систематизовано авторами на основі [5, 6])

Ідентифікація ризиків бізнесу в умовах гібридної війни дозволяє керівництву підприємства розробити власну індивідуальну ефективну систему управління, зокрема ризик-менеджменту, створити необхідну інформаційну систему компанії (враховуючи відповідне облікове забезпечення) задля уникнення згаданих вище ризиків або мінімізації впливу їх негативних наслідків на фінансовий стан суб'єкта господарювання та соціально-економічний стан зони конфлікту в цілому. Від обраного інструментарію управління ризиками (методи, заходи) й будуть залежати напрями розвитку відповідного облікового забезпечення для управління конкретними ризиками діяльності суб'єкта господарювання.

Під час дослідження особливостей господарської діяльності вітчизняних бізнес-одиниць, які функціонують в умовах гібридної війни та у зонах конфліктів зокрема, було визначено ризики їх господарювання (рис. 2). Вказані види ризиків, ідентифікованих для бізнесу в умовах гібридної війни, стосуються як підприємств, що функціонують на територіях зони конфлікту, так і тих підприємств, що провадять свою діяльність поза її межами. Однак ведення бізнесу на неконтрольованій державою території має низку критичних загроз та може перебувати не в умовах ризику, а навіть в умовах повної невизначеності. Тому вважаємо за доцільне дослідити господарську діяльність та ризики бізнес-одиниць,

які дотримуються у своїй роботі концепції соціальної відповідальності бізнесу та допомагають як населенню на території проведення ООС, так і військовослужбовцям із місць військових конфліктів, сім'ям поранених та загиблих у зоні АТО.

ОСНОВНІ РИЗИКИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	
Репутаційний ризик	формування негативного іміджу бізнес-одиниці у зв'язку з її діями на території конфлікту (співпраці) або бездіяльністю у миротворчості, дипломатії, гуманітарній допомозі
Стратегічний ризик	неможливість дотримання курсу програми стратегічного розвитку підприємства, його кардинальна зміна
Інформаційний ризик	понесення втрат у результаті прийняття рішень в умовах неповноти, недостовірності, неточності, несвоєчасності, неоперативності, викривлення та асиметричності інформації
Ризик країни (територіальний)	отримання збитків (недоотримання прибутку) під час ведення бізнесу з підприємствами, що перебувають під юрисдикцією соціально-економічно нестабільних територій держави (конфліктні зони)
Часовий ризик	понесення втрат під час здійснення господарської діяльності у невдалий період часу (наприклад, збройного конфлікту, інформаційної війни тощо)
Майновий ризик	втрати майна підприємства у результаті незаконного заволодіння ним, розкрадання чи знищення
Ризик погіршення фінансової стійкості	розбалансованість структури капіталу, що зумовлена незбалансованістю позитивних і негативних грошових потоків
Ризик неплатоспроможності	повна або часткова неможливість здійснення розрахунків за зобов'язаннями підприємства, зумовлена розбалансованістю у часі позитивних і негативних грошових потоків, повною відсутністю грошових надходжень
Інфляційний ризик	знецінення реальної вартості капіталу підприємства та його доходів за високих чи зростаючих рівнях інфляції, спричинених монетарними та немонетарними причинами, як наслідок гібридної війни
Ризик зниження прибутковості (упущеної вигоди)	виникнення втрат, отримання збитків або недоотримання прибутку внаслідок незастосування управлінських заходів, заходів безпеки та мінімізації ризиків тощо, які забезпечили б успішність господарських процесів (операцій) підприємства
Інвестиційний ризик	неотримання доходів від інвестицій у діяльність підприємств, які функціонують у зонах конфлікту, перебувають під впливом агресора тощо
Моральний ризик	проявляється через дії або бездіяльність, що спрямовані на задоволення власних потреб (цілей; корисності) підприємства без урахування інтересів інших суб'єктів (контрагентів, працівників, населення тощо) зони конфлікту та держави в цілому
Юридичний ризик	економічні втрати від внесення змін до нормативно-правових актів, що обмежують ведення бізнесу, та недотримання контрагентами норм чинного законодавства
Соціальний ризик	імовірність матеріального незабезпечення працівників (втрата заробітку) з причин припинення діяльності бізнес-одиниці, низької соціальної відповідальності бізнесу (нездійснення миротворчості у зонах конфлікту, відсутність соціальної підтримки окупованих територій (гуманітарна допомога, благодійна діяльність тощо)

Рис. 2. Ризики діяльності суб'єктів господарювання в умовах гібридної війни (систематизовано авторами на основі [7–9])

Зауважимо, що сьогодні соціально відповідальні компанії у свої нефінансовій звітності (звіти з управління згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», інтегровані звіти за стандартами IR та GRI) вказують інформацію про управління такими ризиками: ризик країни, правовий ризик, політичний ризик, кліматичний ризик, кадровий ризик, виробничий ризик, логістичний

ризик, ризик ІТ, технічний ризик, волатильність світових цін, зміни цін на газ, паливо, енергоносії, кредитний ризик, ризик ліквідності, зміни відсоткових ставок, валютний ризик, екологічний ризик, соціальний ризик, ризик невдачі розширення бізнесу, ризик інвестицій, суспільний ризик (муніципальний), ризик корупції.

Варто зауважити, що інформація про ризики частково має фінансовий характер. Лише 18 % компаній вказують кількісні значення за декількома ризиками своєї діяльності; але обґрунтованість вибору саме цих ризиків для кількісного аналізу підприємства не наводять. Гостро стоїть питання кількісного вимірювання ступеня ризику та вартісної оцінки його наслідків і можливостей. Аналіз річних звітів компаній засвідчив, що відповідальні за складання таких звітів це питання продовжують ігнорувати [10].

Наступним етапом цієї роботи є дослідження питання оптимізації ризиків благодійної діяльності соціально відповідальних суб'єктів господарювання в умовах гібридної війни. Одним із проявів соціальної діяльності, яку здійснюють суб'єкти господарювання, є благодійність. Соціальна відповідальність підприємства перед суспільством реалізується шляхом надання підприємствами благодійної допомоги. Нормативно-правова регламентація бухгалтерського обліку благодійної допомоги та розкриття інформації про цю складову соціальної відповідальності бізнесу відбувається згідно з Податковим кодексом України, Законами України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», «Про соціальні послуги», «Про гуманітарну допомогу», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Задля розвитку взаємодії підприємств, держави та місцевої громади важливим є обґрунтування необхідності побудови соціально відповідальної стратегії підприємств в умовах гібридної війни, визначення ризиків та модулів їх оптимізації, а також розробка пропозицій щодо надання благодійної допомоги військовослужбовцям з місць військових конфліктів, сім'ям поранених та загиблих у зоні АТО.

Систематизувавши результати проведеного дослідження, можна стверджувати, що до ризиків, які впливають на господарську та на благодійну діяльність соціально відповідальних суб'єктів бізнесу зокрема, потребують аналізу, оцінки, управління та оптимізації, а також розкриття у звітності компаній, слід зарахувати: репутаційний ризик; стратегічний ризик; інформаційний ризик; територіальний ризик; часовий ризик; майновий ризик; інфляційний ризик; інвестиційний ризик; моральний ризик; юридичний ризик; соціальний ризик; ризик зниження прибутковості; ризик неплатоспроможності; ризик погіршення фінансової стійкості; політичний ризик; ризик військових дій; кліматичний ризик; кадровий ризик; виробничий ризик; логістичний ризик; ризик ІТ; технічний ризик; ризик волатильності світових цін; ризик зміни цін на газ, паливо, енергоносії; кредитний ризик; ризик ліквідності; ризик зміни відсоткових ставок; валютний ризик; екологічний ризик; ризик невдачі розширення бізнесу; суспільний ризик (муніципальний) ризик; ризик корупції.

Одним із найбільш вдалих та ефективних методів управління ризиками вважають їх оптимізацію.

Моделі оптимізації ризиків дозволяють вирішити проблему ефективного управління ризиками, оскільки кожне підприємство по-своєму унікальне за діяльністю та орієнтоване на власну ринкову сферу, можливості своїх співробітників, конкурентів тощо [2].

Ефективне управління проектним ризиком залежить від визнання того, що розсудливе витрачання бюджету (наприклад, часу, і/або коштів) до моменту виникнення якоїсь несприятливої події забезпечить кращий контроль, аніж використання пом'якшувального плану вже після того, як потенційний ризик перетворився на реалізовану шкоду [4]. Тому побудуємо власну модель оптимізації ризиків благодійної діяльності суб'єктів господарювання в умовах гібридної війни (рис. 3).

Варто зауважити, що така модель може трансформуватися залежно від існуючих у діяльності підприємства ризиків. У разі відсутності того чи іншого ризику зміни бюджету благодійної діяльності за цим ризиком дорівнюють нулю. Відсоток ризику під час коригування бюджету (рис. 3) не є імовірністю настання ризику, а визначається таким чином (на прикладі ризику військових дій):

1) очікувана вартість контракту (залежного від ведення ООС) множить на вірогідність настання / продовження, що дозволяє визначити ймовірні втрати підприємства;

2) такі втрати визначаються у відсотковому значенні до планового бюджету компанії. Це дозволяє завдяки врахуванню імовірних негативних наслідків господарських ризиків привести бюджет благодійної діяльності до оптимізованого розміру.

Оптимізація ризиків – важлива складова підприємницької діяльності, що є необхідною частиною системи управління підприємства, оскільки у її рамках виявляються передумови для прийняття управлінських рішень. Застосування запропонованого підходу дозволяє в короткостроковій і довгостроковій перспективах керувати ризиками в діяльності підприємства з метою їхньої мінімізації у короткостроковій перспективі й оптимізації в довгостроковій перспективі, що буде сприяти підвищенню ефективності його роботи [2].

МОДЕЛЬ ОПТИМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ				
Фінансове забезпечення благодійної діяльності під час оптимізації ризиків діяльності в умовах гібридної війни $ОББД = ББД_{пл} - \Delta ББД_1 - \Delta ББД_2 - \Delta ББД_3 - \Delta ББД_4 - \Delta ББД_5 - \Delta ББД_6 - \Delta ББД_7 - \Delta ББД_8 - \Delta ББД_9 - \Delta ББД_{10} - \Delta ББД_{11} - \Delta ББД_{12} - \Delta ББД_{13} - \Delta ББД_{14} - \Delta ББД_{15} - \Delta ББД_{16} - \Delta ББД_{17} - \Delta ББД_{18} - \Delta ББД_{19} - \Delta ББД_{20} - \Delta ББД_{21} - \Delta ББД_{22} - \Delta ББД_{23} - \Delta ББД_{24} - \Delta ББД_{25} - \Delta ББД_{26} - \Delta ББД_{27} - \Delta ББД_{28} - \Delta ББД_{29} - \Delta ББД_{30} - \Delta ББД_{31} - \Delta ББД_{32}$				
Плановий бюджет компанії, призначений на благодійну діяльність $ББД_{пл} = БК \times \% БД$				
Складова моделі оптимізації	Ризик (фактор)	Індикатор ризику, %	Формула	Значення, грн (вплив на $ББД_{пл}$)
$\Delta ББД_1$	Політичний ризик	$П_p$	$\Delta ББД_1 = БК \times П_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_2$	Ризик військових дій	$Р_{вд}$	$\Delta ББД_2 = БК \times Р_{вд} \times \% БД$	
$\Delta ББД_3$	Територіальний ризик	$Т_p$	$\Delta ББД_3 = БК \times Т_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_4$	Соціальний ризик	$Соц_p$	$\Delta ББД_4 = БК \times Соц_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_5$	Інформаційний ризик	$Інфор_p$	$\Delta ББД_5 = БК \times Інфор_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_6$	Стратегічний ризик	$Стр_p$	$\Delta ББД_6 = БК \times Стр_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_7$	Репутаційний ризик	$Р_p$	$\Delta ББД_7 = БК \times Р_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_8$	Інфляційний ризик	$Інф_p$	$\Delta ББД_8 = БК \times Інф_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_9$	Моральний ризик	$М_p$	$\Delta ББД_9 = БК \times М_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{10}$	Часовий ризик	$Ч_p$	$\Delta ББД_{10} = БК \times Ч_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{11}$	Майновий ризик	$Майн_p$	$\Delta ББД_{11} = БК \times Майн_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{12}$	Інвестиційний ризик	$Інв_p$	$\Delta ББД_{12} = БК \times Інв_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{13}$	Юридичний ризик	$Ю_p$	$\Delta ББД_{13} = БК \times Ю_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{14}$	Ризик неплатоспроможності	$Р_{нпл}$	$\Delta ББД_{14} = БК \times Р_{нпл} \times \% БД$	
$\Delta ББД_{15}$	Ризик погіршення фінансової стійкості	$Р_{пфс}$	$\Delta ББД_{15} = БК \times Р_{пфс} \times \% БД$	
$\Delta ББД_{16}$	Ризик зниження прибутковості	$Р_{зпн}$	$\Delta ББД_{16} = БК \times Р_{зпн} \times \% БД$	
$\Delta ББД_{17}$	Кліматичний ризик	$Кл_p$	$\Delta ББД_{17} = БК \times Кл_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{18}$	Кадровий ризик	$Кадр_p$	$\Delta ББД_{18} = БК \times Кадр_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{19}$	Виробничий ризик	$В_p$	$\Delta ББД_{19} = БК \times В_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{20}$	Логістичний ризик	$Л_p$	$\Delta ББД_{20} = БК \times Л_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{21}$	Ризик ІТ	$Р_{ІТ}$	$\Delta ББД_{21} = БК \times Р_{ІТ} \times \% БД$	
$\Delta ББД_{22}$	Технічний ризик	$Техн_p$	$\Delta ББД_{22} = БК \times Техн_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{23}$	Ризик волатильності світових цін	$Р_{всц}$	$\Delta ББД_{23} = БК \times Р_{всц} \times \% БД$	
$\Delta ББД_{24}$	Ризик зміни цін на газ, паливо, енергоносії	$Р_{зпЕ}$	$\Delta ББД_{24} = БК \times Р_{зпЕ} \times \% БД$	
$\Delta ББД_{25}$	Кредитний ризик	$К_p$	$\Delta ББД_{25} = БК \times К_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{26}$	Ризик ліквідності	$Л_p$	$\Delta ББД_{26} = БК \times Л_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{27}$	Ризик зміни відсоткових ставок	$Р_{зм\%}$	$\Delta ББД_{27} = БК \times Р_{зм\%} \times \% БД$	
$\Delta ББД_{28}$	Валютний ризик	$Вал_p$	$\Delta ББД_{28} = БК \times Вал_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{29}$	Екологічний ризик	$Еко_p$	$\Delta ББД_{29} = БК \times Еко_p \times \% БД$	
$\Delta ББД_{30}$	Ризик невдачі розширення бізнесу	$Р_{нрб}$	$\Delta ББД_{30} = БК \times Р_{нрб} \times \% БД$	
$\Delta ББД_{31}$	Ризик суспільний (муніципальний)	$Р_{сус}$	$\Delta ББД_{31} = БК \times Р_{сус} \times \% БД$	
$\Delta ББД_{32}$	Ризик корупції	$Р_k$	$\Delta ББД_{32} = БК \times Р_k \times \% БД$	
Оптимізація бюджету на благодійну діяльність з урахуванням впливу ризиків				Зміни разом

Довідково: $ББД_{пл}$ – плановий бюджет на благодійну діяльність; $ОББД$ – оптимізований бюджет на благодійну діяльність з урахуванням впливу ризиків; $БК$ – бюджет компанії на звітний період; $\% БД$ – відсоток відрахувань, спрямованих компанією на благодійну діяльність у звітному періоді

Рис. 3. Модель оптимізації ризиків благодійної діяльності суб'єктів господарювання в умовах гібридної війни (власна розробка)

Висновки і перспективи подальших досліджень. Ризики є невід'ємною частиною діяльності будь-якого підприємства, а більшої уваги вони потребують під час ведення бізнесу в умовах гібридної війни. Ідентифікація ризиків, зумовлених гібридною війною, та ризиків діяльності суб'єктів господарювання у конфліктні часи (репутаційний, стратегічний, інформаційний, територіальний, часовий, майновий, інфляційний, інвестиційний, моральний, юридичний, соціальний, ризик зниження прибутковості, неплатоспроможності, погіршення фінансової стійкості, політичний, ризик військових дій, кліматичний, кадровий, виробничий, логістичний, ризик ІТ, технічний, волатильності світових цін, зміни цін на газ, паливо, енергоносії, кредитний, ліквідності, зміни відсоткових ставок, валютний, екологічний, ризик невдачі розширення бізнесу, суспільний ризик (муніципальний), ризик корупції) дозволили розробити модель оптимізації ризиків благодійної діяльності соціально відповідального бізнесу в умовах гібридної війни. Встановлено причинно-наслідкові зв'язки ризиків діяльності соціально відповідального бізнесу в конфліктні часи та фінансового забезпечення благодійної діяльності підприємства.

Перспективами подальших досліджень є дослідження питання кількісної оцінки ризиків господарської діяльності з метою управління ними та оптимізації ризиків благодійної діяльності соціально відповідального бізнесу.

Список використаної літератури:

1. Глібчук В.М. Моделювання і оптимізація інвестиційних ризиків на машинобудівних підприємствах в умовах невизначеності / В.М. Глібчук // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2010. – № 691. – С. 263–269.
2. Опаленко А.М. Моделі оптимізації ризиків в діяльності виробничого підприємства / А.М. Опаленко // Ефективна економіка. – 2015. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3744>.
3. Примостка О.О. Ідентифікація та оптимізація ризиків соціального банкінгу / О.О. Примостка // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Вип. 6, Ч. 2. – С. 175–178.
4. Рішняк І.В. Моделювання процесу управління ризиками у мультипроектному середовищі / І.В. Рішняк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Інформаційні системи та мережі. – 2014. – № 783. – С. 466–473.
5. Вигівська І.М. Ризики бізнесу в умовах гібридної війни: обліковий вимір / І.М. Вигівська, О.О. Григорєвська // Удосконалення обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування в сучасних умовах інтеграційних процесів у світовій економіці : тези доповідей III Міжнар. наук.-практ. конференції, м. Ужгород, 18–19 квітня 2018 р. – Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2018. – С. 21–23.
6. Вигівська І.М. Гібридна війна та ризики для суспільства: обліковий вимір / І.М. Вигівська, Г.Ю. Хоменко // Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу : тези виступів Міжнар. наук. конф. – Житомир : Видавець О.О. Євенок, 2017. – С. 191–193.
7. Вигівська І.М. Соціальна відповідальність бізнесу та ризики філантропії в умовах гібридної війни / І.М. Вигівська, О.М. Ренкас, Г.Ю. Хоменко // Бухгалтерські наукові дослідження в ЖДТУ : монографія ; за заг. ред., із передм. І.В. Жиглей. – Житомир : ЖДТУ, 2017. – Т. 4: Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу. – С. 33–51.
8. Вигівська І.М. Стратегія соціально відповідальної діяльності підприємств в частині надання благодійної допомоги військовослужбовцям з місць військових конфліктів, сім'ям поранених та загиблих / І.М. Вигівська, О.Б. Сивак // Бухгалтерські наукові дослідження в ЖДТУ : монографія ; за заг. ред., із передм. І.В. Жиглей, С.Ф. Легенчука. – Житомир : ЖДТУ, 2018. – Т. 5: Розвиток концепції бухгалтерського обліку і оподаткування в умовах гібридної війни. – С. 40–47.
9. Сивак О.Б. Соціальна відповідальність бізнесу та його ризики у конфліктні часи: проблеми та напрями удосконалення облікового забезпечення ризик-орієнтованого управління / О.Б. Сивак, І.М. Вигівська // Бухгалтерські наукові дослідження в ЖДТУ : монографія ; за заг. ред., із передм. І.В. Жиглей, С.Ф. Легенчука. – Житомир : ЖДТУ, 2018. – Т. 5: Розвиток концепції бухгалтерського обліку і оподаткування в умовах гібридної війни. – С. 176–195.
10. Lehenchuk S.F. Information support issues of risk management of socially responsible corporations / S.F. Lehenchuk, I.M. Vyhivska, T.P. Barchak // Науковий вісник Полісся. – 2020. – № 1 (20). – С. 92–103.

References:

1. Glibchuk, V.M. (2010), «Modeljuvannja i optymizacija investycijnyh ryzkykiv na mashynobudivnyh pidpryjemstvah v umovah nevyznachenosti», *Visnyk Nacional'nogo universytetu «L'viv'ska politehnika»*, Serija *Menedzhment ta pidpryjemnyctvo v Ukraїni: etapy stanovlennja i problemy rozvytku*, No. 691, pp. 263–269.
2. Opalenko, A.M. (2015), «Modeli optymizacii ryzkykiv v dijal'nosti vyrobnychoho pidpryjemstva», *Efektivna ekonomika*, No. 1, [Online], available at: <http://shshsh.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3744>
3. Prymostka, O.O. (2016), «Identyfikacija ta optymizacija ryzkykiv social'nogo bankingu», *Naukovyj visnyk Uzhgorod's'kogo nacional'nogo universytetu*, Issue 6, Part 2, pp. 175–178.
4. Rishnjak, I.V. (2014), «Modeljuvannja procesu upravlinnja ryzkykamy u mul'typroektnomu sere dovvyshhi», *Visnyk Nacional'nogo universytetu «L'viv'ska politehnika»*, Serija *Informacijni systemy ta merezhi*, No. 783, pp. 466–473.
5. Vygiv's'ka, I.M. and Grygorevs'ka, O.O. (2018), «Ryzkyky biznesu v umovah gibrydnoi' vijny: oblikovyj vymir», *Udoskonalennja obliku, kontrolju, audytu, analizu ta opodatkuvannja v suchasnyh umovah integracijnyh procesiv u svitovij ekonomici*, tezy dopovidej III Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Uzhgorod, 18–19 kvitnja 2018 r., Vyd-vo UzhNU «Goverla», Uzhgorod, pp. 21–23.
6. Vygiv's'ka, I.M. and Homenko, G.Ju. (2017), «Gibrydna vijna ta ryzkyky dlja suspil'stva: oblikovyj vymir», *Rozvytok obliku, analizu i audytu sub'jektiv suspil'nogo interesu*, tezy vystupiv Mizhnar. nauk. konferencii', Vydavec' O.O. Jevенок, Zhytomyr, pp. 191–193.
7. Vygiv's'ka, I.M., Renkas, O.M. and Homenko, G.Ju. (2017), «Social'na vidpovidal'nist' biznesu ta ryzkyky filantropii' v umovah gibrydnoi' vijny», *Buhgalters'ki naukovі doslidzhennja v ZhDTU*, monografija, Zhyglej, I.V. (ed.), Vol. 4, *Rozvytok obliku, analizu i audytu sub'jektiv suspil'nogo interesu*, ZhDTU, Zhytomyr, pp. 33–51.
8. Vygiv's'ka, I.M. and Syvak, O.B. (2018), «Strategija social'no vidpovidal'noi' dijal'nosti pidpryjemstv v chastyni nadannja blagodyjnoi' dopomogy vijs'kovosluzhbovcjam z misc' vijs'kovykh konfliktiv, sim'jam poranenyh ta zagyblyh», *Buhgalters'ki naukovі doslidzhennja v ZhDTU*, monografija, Zhyglej, I.V. and Legenchuk S.F. (ed.), Vol. 5, *Rozvytok koncepcii' buhgalters'kogo obliku i opodatkuvannja v umovah gibrydnoi' vijny*, ZhDTU, Zhytomyr, pp. 40–47.

9. Syvak, O.B. and Vygiv'ska, I.M. (2018), «Social'na vidpovidal'nist' biznesu ta jogo ryzyky u konfliktni chasy: problemy ta naprjamy udoskonalennja oblikovogo zabezpechennja ryzyk-orijentovanogo upravlinnja», *Buhgalters'ki naukovi doslidzhennja v ZhDTU*, monografija, Zhyglej, I.V. and Legenchuk S.F. (ed.), Vol. 5, *Rozvytok koncepcii' buhgalters'kogo obliku i opodatkuvannja v umovah gibrydnoi' vijny*, ZhDTU, Zhytomyr, pp. 176–195.
10. Lehenchuk, S.F., Vyhiv'ska, I.M. and Barchak, T.P. (2020), «Information support issues of risk management of socially responsible corporations», *Naukovyj visnyk Polissja*, No. 1 (20), pp. 92–103.

Легенчук Сергій Федорович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту Державного університету «Житомирська політехніка».

Наукові інтереси:

- проблеми розвитку бухгалтерського обліку.
- <https://orcid.org/0000-0002-3975-1210>.

Вигівська Ірина Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту Державного університету «Житомирська політехніка».

Наукові інтереси:

- проблеми облікового забезпечення управління ризиками господарської діяльності підприємств;
- проблеми бухгалтерського обліку витрат суб'єктів господарювання.

<https://orcid.org/0000-0002-4974-5834>.

Хоменко Ганна Юріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту Державного університету «Житомирська політехніка».

Наукові інтереси:

- проблеми облікового-аналітичного забезпечення управління інвестиційними ризиками.
- <https://orcid.org/0000-0002-6337-3635>.

Стаття надійшла до редакції 01.07.2020.